

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ

Томашевський В. В.

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. У статті розглянуто психологічний аспект та надано характеристику моделей сприйняття зовнішньої реклами споживачем, її вплив на людину.

Ключові слова: сприйняття, зовнішня реклама, споживач.

Анотация. Томашевский В. В. Психологические особенности восприятия наружной рекламы. В статье рассматривается психологический аспект и характеристика моделей восприятия наружной рекламы потребителем рекламной продукции, ее влияние на человека.

Ключевые слова: восприятие, наружная реклама, потребитель.

Annotation. Tomashevsky V. Psychological peculiarities of perception external advertisement. In article is considered psychological aspect and character of models of perception of the consumer's external advertisement, her influence on humans.

Key words: perception, external advertisement, consumer.

Постановка проблеми. В сучасному житті людини і суспільства реклама, і зокрема, зовнішня, охоплює майже всі сфери: економіку, політику, релігію, соціальну сферу, сферу побутових послуг та інші. Зважаючи на те, що її розповсюдження відбувається швидкими темпами та охоплює, в залежності від спрямованості та кінцевої мети, все більше і більше споживачів, значної ролі набувають основні закони, цілі, принципи, методи та функції реклами.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження теоретико-методологічного аспекту проблеми знайшли своє відображення в працях У. Аренса, Ф. Джефкінса, М. Ліфінцева, Є. Ромата та ін., аналізу та створення рекламної продукції - В. Глазунової, А. Костіної, Л. Корнілова, В. Тихоновського, В. Сьомкіна та ін., естетичних проблем впливу рекламних продуктів на споживача - А. Костіної, Ю. Чевічелова та ін., психологічних характеристик реклами - Р. Блокуелла, П. Власова, Д. Енджела, Р. Мокшанцева та інших.

Метою статті є розкриття психологічних аспектів зовнішньої реклами у сприйнятті її споживачами, характеристика моделей її

сприйняття, кольору як складової рекламного впливу, проблеми некоректності візуальної реклами тощо.

Результати дослідження. В психології процес сприйняття характеризується «як відображення предметів або явищ у сукупності їх властивостей та частин при безпосередньому впливу їх на органи почуття. Сприйняття залежить від певних відносин поміж відчуттями, взаємодія яких залежить, в свою чергу, від зв'язків та відносин поміж якостями, властивостями, різноманітними частинами, що входять в склад предмету бо явища» [3, 195]. Сприйняття зовнішньої реклами - це лише один із психічних процесів, що нерозривно пов'язаний з іншими, такими як мислення, почуття, увага, уявлення, пам'ять тощо, і лежить у площині зорового сприйняття.

У психіці людини-споживача всі процеси виступають у тісному взаємозв'язку. В залежності від мети, яку переслідує той чи інший продукт зовнішньої рекламної діяльності, використовуються основні властивості сприйняття як психічного процесу. Так, серед характеристик сприйняття слід виділити *предметність*. В результаті впливу певних предметів та явищ довколишнього світу на органи почуття людини формується наочний образ, що має відношення до певного предмету зовнішнього світу. Повнота та точність сприйняття зовнішньої реклами залежать від суспільної практики та досвіду людини, накопичених знань про ознаки та якості продукту. Прикладом цього можуть служити логотипи різних торгових марок, мереж, банківських установ, елементами яких є форма рослинного, тваринного або предметного світу, що опосередковано, іноді на рівні відчуттів, надають інформацію про діяльність або специфічну спрямованість рекламодавців. Стилiзований до певної міри елемент, «домислюється», так би мовити, споживачем в силу його загальноноспільного, особистого досвіду.

Ще однією особливістю сприйняття є *цілісність*. Сприймаючи певний рекламний продукт споживач осмислює його як єдине ціле, що має визначену структуру. Прикладом цього може служити поєднання окремих елементів рекламно-інформаційних дощок, лайт-боксів, вивісок разом із текстом та логотипом на тлі різних кольорових сполучень.

Якщо вести мову про різновиди реклами, то в одному ряду із телерекламою та радіорекламою зовнішня реклама спирається на важливу властивість сприйняття - *вибірковість*. Серед величезної кількості подразників лише деякі з них людина вирізняє більш чітко та усвідомлено. Саме тому завданнями зовнішньої реклами є вплив на зорові аналізатори кольором, плямою, лінією, масою, співвідношенням елементів. Основні закони композиції в образотворчому мистецтві допомагають зосередити увагу на речах, що рекламуються.

Зміст та характер сприйняття залежать від ставлення окремих людей, різниці їх досвіду, зацікавлень, загальної спрямованості особистості. Психологічні дослідження довели, що сприйняття зовнішнього рекламного продукту у різних людей різне; іноді людина сприймає не те що існує, а те, що їй хочеться сприймати. Залежність змісту і спрямованості сприйняття від досвіду людини, його інтересів, відношення до життя, настанов та широкого кола знань є *антерцепцією*. Використовуючи цю властивість сприйняття, зовнішня реклама повинна забезпечувати єдність форми та змісту рекламного продукту, уникаючи двозначності цих двох складових.

Існують загальноприйняті моделі сприйняття зовнішньої реклами, суть яких зводиться до наступних ланцюгів дій: відношення - покупка - повторна покупка або увага - цікавість - бажання - мотив - дія [1, 56].

Оскільки реклама повинна привернути увагу потенційних споживачів, вона може бути мимовільною або ні. Перша виникає в разі, коли предмет або продукт помітили нібито випадково, без орієнтації на нього з будь-якого боку, а друга - потребує повного напруження,

пов'язаного із тим, що усвідомлено хочеться щось побачити. Зовнішня реклама, як і усяка інша, повинна пробуджувати цікавість споживачів, впливаючи на їх інтелект або емоції. В цьому випадку необхідно враховувати, що, наприклад, друкований текст різними людьми сприймається по-різному. Один сприймає весь зміст та елементи реклами як ціле; другий, маючи емоційне сприйняття, засноване на суб'єктивних асоціаціях, сприймає, насамперед, емоційні моменти в тексті; третій - сприймає ті сторони рекламного тексту, які з різних причин впадають їм око. Реклама, що привертає увагу спершу своїм емоційним боком, потім повинна зацікавити споживача своїм змістом, викликати ту чи іншу реакцію, стимулювати певний емоційний стан (здивувати, підбадьорити та ін.). Якісна реклама не тільки формує у свідомості адресату уявлення про продукцію та створює рекламний образ, вона пробуджує бажання нею користуватися.

Вплив зовнішньої реклами залежить також від оцінки нею об'єкта, що рекламується, і від аргументації на його користь. Якщо ж такої оцінки або аргументації споживач не знаходить, то вплив реклами значно послаблюється. Серед аргументів на користь товару або послуг можна вказати на об'єктивні або логічні, що розкривають сутність рекламного об'єкту, його особливості, викликаючи певні асоціації та емоції, що набувають в рекламі величезного значення. Так, наприклад, ефективність рекламного тексту може бути підсилена за рахунок основної, найважливішої її частини розміром або візуальним рядом. При цьому, якщо текст короткий (5-6 слів), то в ньому достатньо виділити лише одне слово, яке розташовано на першому або останньому місці в реченні. В великому тексті такого виділення недостатньо, потрібні інші засоби впливу: пояснення, різноманітні стилістичні та графічні прийоми та інше. При цьому не обов'язково в одному рекламному тексті розповідати про об'єкт все, не зосередивши увагу на одному або двох важливих моментах.

Для того, щоб зовнішня реклама досягла мети, вона повинна запам'ятатися споживачеві, а це повністю буде залежати від її цінності та інформативності. Рекламну інформацію поділяють на три види. До першого виду відносять інформацію, яку споживач хоче отримати і, навіть, шукає її, вона легко сприймається і швидко запам'ятовується. До другого виду відноситься випадкова в даний момент інформація; вона не запам'ятовується взагалі або зі значними зусиллями. До третього виду - непотрібна взагалі для людини інформація; на таку рекламу часто не звертають уваги.

Отже, яким би не був рекламний текст, довгим чи коротким, він повинен якнайповніше відображати всі позитивні сторони продукції. За висловом Р. Рівза, «споживач з рекламної об'яви запам'ятовує тільки щось одне: або один сильний довід, або одну сильну думку, тому кожна рекламна об'ява повинна нести для споживача яку-небудь унікальну торгову пропозицію» [1, 57]. Разом із тим, неможливо постійно експлуатувати знайдене ефективне креативне рішення; його необхідно періодично поновлювати, враховуючи зміни у зовнішньому середовищі, культурі, моді, смаках споживачів.

Розглянемо основні (генеральні) сценарії сприйняття зовнішньої (плакатної) реклами. Розглядаючи рекламний плакат, споживач не завжди може висловити свою думку з приводу того, чому він йому подобається, або ні. На остаточне враження від плакатної реклами впливає сукупність «внутрішніх» та «зовнішніх» факторів, де перші встановлюють психологічну готовність глядача до сприйняття, а другі є засобами, які використовує автор плакату. На той момент, коли зацікавлений споживач помічає плакат, відбувається непомітна психологічна робота. Роздуми та відчуття, проходять певний шлях, що складається з ряду сценаріїв, і хоча стартова точка таких роздумів єдина (рекламно-інформаційний плакат,

зовнішня реклама) кінцеві пункти можуть бути різними. Виділяють чотири основні сценарії сприйняття рекламного плакату, а саме:

1. Безпосереднє «зараження» почуттями.
2. Рольова ідентифікація проєкції відносин.
3. Активна оцінка плаката глядачем.
4. Розуміння сутності реклами.

При безпосередньому «зараженні» почуттями глядач фізично переживає те, що зображено, він нібито опиняється всередині плакату, його почуття синхронні з почуттями персонажів. У другому випадку глядачем співвідноситься те, що сприймається, зі своїм способом життя, або згадуються подібні життєві ситуації. При цьому варіанти манери поведінки людей, свої власні дії порівнюються несвідомо із тим, що глядач бачить на плакаті. Активно оцінюючи плакат, він порівнює те, що бачить, зі своїми естетичними установками та попереднім досвідом і веде внутрішній діалог з авторами плакату в плані погодження або не погодження зі змістом. При цьому він може оцінювати як художнє, так і конструктивне вирішення плакату. В останньому випадку, при розумінні сутності реклами глядач включається в активні роздуми та асоціації про сюжет плакату та його зміст, порівнює частини плакату як головоломку, вирішення якої повідомляє дещо важливе про товар або бренд.

В зовнішній рекламі існують елементи композиції, які не прямо говорять споживачеві про щось, а натякають на певні особливості. Ці повідомлення здаються непомітними, але провокують почуття, керують увагою. Аналіз зорових елементів доводить, що існують певні прийоми та засоби, завдяки яким основна увага зосереджується саме на необхідних рекламодавцеві речах:

1. Змістовні зони рекламного плакату. В залежності від зони розташування споживачем оцінюється часова та сутнісна характеристика зображення. Так, майбутнє на плакаті

розташовується праворуч зверху, минуле ліворуч знизу, ліворуч у верхньому куті - тема контролю, спостереження, в центральній зоні - головний зміст.

2. Основні закони композиційного розміщення з врахуванням руху, симетрії, динаміки, статичності допомагають у розкритті задуму рекламодавця, посилюють ефекти зміни, падіння, злету, панування, стабільності та ін.
3. Стилзація окремих елементів рекламного плакату може бути використана як головний принцип побудови, що робить сприйняття найбільш декоративним та цілісним.
4. Масштабність зображення (одна деталь або фігура відносно іншої) посилює ефект сприйняття зовнішньої реклами.
5. Колір як складова рекламного впливу, акцентує увагу на найбільш суттєвий бік тематики, головної її ідеї.

Традиційно особлива увага в підготовці рекламного зображення до сприйняття приділяється проблемам ефективності впливу на масову аудиторію споживачів. При цьому, в деякій мірі, з поля зору виходять важливі питання про безпеку реклами, і зокрема зовнішньої, для аудиторії. Психологічна безпека важлива не тільки для масового споживача, але й для збереження творчого потенціалу професійної свідомості. Реклама не повинна призводити до порушень поведінки, свідомості, погіршення фізичного стану людини, чинити моральний тиск з метою спонукання до неконтрольованих дій, що входять у протиріччя з його інтересами та цінностями, використовувати методи «програмування» поведінки. Психологічні дослідження сприйняття доводять, що наслідками некоректної реклами може бути розвиток патологічного стану нервової системи, тому регуляція продуктів зовнішньорекламного виробництва встановлюється відповідно до «Закону про рекламу».

Висновки. Психологічні особливості сприйняття зовнішньої реклами є важливим оціночним фактором людини не тільки в процесі вибору товару, що рекламується, але й суспільному житті, усвідомленні себе як громадянина держави. Зовнішня реклама, яка спирається на означені вище положення та виконана на високому професійному рівні допоможе у формуванні естетичного смаку споживачів та їх духовної культури.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальшого дослідження потребують визначення ролі та особливостей впливу рекламної вивіски та вітрин в цілому комплексі рекламної компанії, що застосовується торговельною маркою, вплив змісту, форми та кольору вивіски на ефективність сприйняття рекламної продукції.

Література

1. Кеворков В. В. Некоторые аспекты психологии восприятия рекламы // Наружная реклама. - 2003. - № 3. - С. 56-58.
2. Марченко А. А. Виховний вплив реклами // Педагогіка вищої та середньої школи. Зб. наук. праць № 10. Художньо-педагогічна освіта ХХІ ст.: теорія, методи, технології / Ред. кол. В. К. Буряк та ін. - Кривий ріг, КДПУ, 2005. - 356с.
3. Общая психология / Под ред. В. В. Богословского и др. - М.: Просвещение, 1981. - 383 с.
4. Пронина Е. Психологическая экспертиза рекламы. Теория и методика психотехнического анализа рекламы // Наружная реклама. - 2003. - № 2. - С. 68-76.
5. Ромат Е. Реклама. - К., 2000. - 480 с.

ОПАНАС СЛАСТЬОН ЯК ДОСЛІДНИК ОБРАЗОТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ КОБЗАРА

Удріс І. М.

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядається питання висвітлення майясько-графічного спадку Т. Г. Шевченка в публікаціях О. Сластьона. На основі аналізу статей дослідника початку ХХ століття характеризується один з аспектів становлення українського шевченкознавства як важливого напрямку розвитку тогочасної науки про мистецтво.

Ключові слова: живопис та графіка Т. Шевченка, мистецтвознавство початку ХХ століття, публікації про образотворчу спадщину митця.

Анотація. Удріс І. Н. Опанас Сластьон как исследователь изобразительного наследия Т. Г. Шевченко. В статье рассматривается вопрос освещения живописно-графического наследия Т. Г. Шевченко в публикациях Опанаса Сластьона. На основе анализа статей исследователя начала ХХ столетия характеризуется один из аспектов становления украинского шевченковедения как важного направления развития науки об искусстве того времени.

Ключевые слова: *животись и графика Т. Шевченко, искусствознание начала XX столетия, публикации об изобразительном наследии художника.*

Annotation. *Udris I. Opanas Slastyon as a researcher of Shevchenko's heritage in painting. The article gives a broad outline of Slastyon's publications investigating Shevchenko's painting and graphic works. Shevchenko's paintings are considered to be an indispensable constituent of the process coming into being and developing the art science that deals with particular historic period.*

Key words: *Shevchenko's painting and graphic works, the art science at the beginning of the 20-th century, publications on the painter's heritage in painting.*

Постановка проблеми. Завдання приєднання України до європейського освітнього простору обумовлюють необхідність пошуку шляхів оновлення змісту освіти. Водночас, в галузі мистецької та мистецько-педагогічної освіти все більшого значення набуває проблема збереження і розвитку вітчизняних культурних надбань, підготовки фахівців, здатних творити національне мистецтво і виховувати національно-свідомих громадян нашого суспільства. Зазначені завдання вимагають поєднання у навчальному процесі досягнень сучасної світової освіти, новітніх технологій з освоєнням власних традицій у галузі освіти та художньої культури. У фаховій підготовці вчителів образотворчого мистецтва значну роль повинно відігравати ознайомлення не лише українським образотворчим мистецтвом, а й з історією його дослідження вітчизняною наукою. Особливо вагомим у цьому контексті є, на нашу думку, комплексне вивчення образотворчої спадщини Т. Г. Шевченка та перших кроків становлення шевченкознавства як особливої міжгалузевої науки. Роботу виконано у контексті НДР Криворізького державного педагогічного університету.

Аналіз досліджень та публікацій. Загальні питання розвитку українського мистецтвознавства часів його становлення містяться в публікаціях М. Селівачова, Л. Соколюк, М. Криволапова, В. Ульяновського, О. Франко, В. Ханка. Історія дослідження малярсько-графічного доробку Т. Г. Шевченка висвітлюється в статтях О. Сидора, А. Жаборюка, В. Яцюка. Однак, питання становлення і загальних

тенденцій розвитку на першому етапі науки про мистецтво взагалі і шевченкознавства – зокрема – потребує подальшого вивчення.

Мета статті: розглянути стан збирання інформації про образотворчу спадщину Кобзаря, її дослідження та популяризацію у перших десятиліттях ХХ століття на прикладі аналізу мистецтвознавчих публікацій одного з найяскравіших представників національної художньої інтелігенції тих часів О. Сластьона.

Отримані результати. Українське мистецтвознавство як самостійна наукова дисципліна формується на початку ХХ століття на основі вже досягнутих аматорським мистецтвознавством останньої третини ХІХ століття успіхів у вивченні національної образотворчої спадщини. Історія збирання, дослідження і популяризації творів вітчизняної архітектури, живопису, графіки, народного мистецтва на етапі становлення пов'язана з прізвищами відомих науковців О. Лазаревського, П. Лебединцева, О. Прахова, В. Горленка, П. Лашкарьова, М. Петрова, М. Сумцова, Є. Редіна та багатьох інших. З перших кроків українська наука про мистецтво звертається до вивчення творчості Шевченка-художника.

Однією з яскравих постатей української художньої культури кінця ХІХ – початку ХХ століття був О. Сластьон (1855 – 1933). Вражаюче обдарований, він яскраво виявив себе як архітектор, графік і живописець, дослідник-теоретик, етнограф і педагог. За своїми переконаннями митець був відданим патріотом України, вважаючи своїм призначенням служіння її народові в якості дослідника, збирача та зберігача, популяризатора національної культури і утвердження її самобутності. Протягом багатьох років він викладав у Миргородській художньо-промисловій школі ім. М. Гоголя, виступив одним із основоположників вивчення українського архітектурного стилю та його відтворення в архітектурній практиці початку ХХ століття, організував миргородський краєзнавчий музей. Серед розмаїтої спадщини О. Сластьона – ілюстрації до поезії

Т. Г. Шевченка, зокрема – славнозвісне видання 1885 року поеми «Гайдамаки», а також – статті, присвячені образотворчій спадщині Кобзаря.

Шевченкознавчі публікації О. Сластьона свідчать про глибоке знання і глибоко індивідуальне сприйняття графічно-малярського доробку Т. Г. Шевченка. Невеликий внесок у результативну діяльність журналу «Київська старовина» по збиранню найрізноманітнішої інформації про митця О. Сластьон зробив повідомленням, де сповіщав про речі, які належали Шевченку та його зображення [1]. Працюючи з початку 1900-х років у Миргороді в Гоголівській художньо-промисловій школі, О. Сластьон був дописувачем часопису «Рідний край», що був започаткований у 1905 році при сприянні адвоката М. Дмитрієва, П. Мирного та Г. Коваленко в Полтаві. В 1906 році в ньому опубліковано розвідку митця «Шевченко як маляр» [2]. З перших рядків у публікації ясно прочитується кредо автора – палкого прихильника давньоукраїнського мистецтва, духовних цінностей свого народу, що реалізовував свої погляди в практичній мистецько-етнографічній роботі. Він дивується і висловлює жаль з того приводу, що Т. Шевченко мало цікавився як художник етнографічними формами українського життя. Навіть численні, всім відомі шевченкові малюнки і акварелі вітчизняних архітектурних пам'яток і краєвидів з'явилися, як відзначає О. Сластьон, не з власного бажання поета, а відповідно до програми археографічної комісії, співробітником якої він був. Водночас, вчений сам відповідає на свої дорікання щодо причин такої байдужості сакраментальними словами сучасника і близького знайомого Т. Шевченка художника А. Честаховського: «Зовсім, голубчику, тоді другі часи були і нікому того в голову не приходило» [2, 14].

Вчений віддає належне творчій особистості вчителя Т. Г. Шевченка К. Брюллова як митця, що на той час, за словами автора, «царював» у

живописі не лише російському, а й загальноєвропейському. Причину безумовної майстерності цього митця О. Сластьон вбачає в спадковій обдарованості – від діда-прадіда, які були фаховими живописцями. Зазначаючи, що Т. Г. Шевченко, як більшість сучасників, знаходився в галузі живопису під значним впливом творчості К. Брюллова, автор підкреслює, що в поетичній творчості Кобзар безмірно випередив свій час реалізмом і глибиною всесвітньо вагомих, тем і питань своїх творів. Отже, О. Сластьон піднімає загальнотеоретичне питання про взаємозв'язки та лідерство у системі мистецтв. Він зазначає, що вербальні мистецтва динамічніше реагують на зміни у суспільстві. Крім того, вчений вважає, що коли слово і поетична творчість залежать майже виключно від «таємної сили, яку ми звемо таланом», то пластичні мистецтва крім того потребують ще «студії і щоденної практики» [2, 15]. Поза тим автор констатує, що у шевченкові часи соціальна природа народного мистецтва не цікавила навіть передових науковців і критиків.

Окреслюючи в загальних рисах образотворчу спадщину митця, О. Сластьон робить акцент спочатку на київському періоді, зокрема – на творчому спілкуванні з сєднєвським поміщиком А. Лизогубом і виконаних там роботах. Вчений не ставить за мету подавати художній аналіз окремих творів київського періоду і лише коротко визначає найвагоміші, на його думку, досягнення. Серед них – «Живописна Україна» та деякі пейзажні акварелі.

Біографічний підхід до висвітлення теми переважає і в характеристиці шевченкової діяльності часів заслання. Опіраючись на щоденникові висловлювання Кобзаря, О. Сластьон наголошує на жакхливих соціальних умовах, в яких опинився митець як причині його нереалізованого образотворчого потенціалу. Дивує, що автор взагалі не характеризує графічні роботи тих років, не згадуючи навіть «Притчу про

блудного сина». Водночас, він розповідає про відомі з листів та спогадів сучасників скульптурні композиції Т. Шевченка [2, 15].

Так само побіжно оглянуто в статті і здобутки останніх років життя поета, коли ним були створені прекрасні офорти. Автор більше уваги приділяє біографічним фактам, ніж творчій спадщині.

Наприкінці статті дещо несподівано – з огляду на відчутне біографічне забарвлення всього нарису – О. Сластьон вважає за необхідне дати загальну підсумкову оцінку художньому значенню образотворчості Т. Г. Шевченка. Висновки автора ґрунтуються не на викладеному матеріалі, а на загальному його знайомстві з творами митця. Як пристрасний патріот, вчений на чільне місце ставить малярські твори Кобзаря, пов'язані з історією України і вважає, що митець був першим у цій царині, хто відтворив теми національної історії [2, 16]. Високо цінує автор і жанрові композиції з життя народу, такі як «Катерина» та «Судня рада», але переважно за зміст, а не художні якості. Більше подобаються О. Сластьону з точки зору фахової майстерності архітектурні пейзажі митця.

Короткий підсумок автор завершує уславленням шевченкової поезії та її ролі у формуванні національної свідомості нашого народу. Тут знову – майже мимоволі – проявляється характерна для XIX століття тенденція до порівняння в оціночних характеристиках образотворчості з поетичною спадщиною Кобзаря.

Всі положення розглянутої роботи лягли в основу наступної публікації О. Сластьона, уміщеної у петербурзькому виданні «Малюнки Т. Шевченка». 1911 року [3]. Стаття недаремно називається «Шевченко у мистецтві», виступаючи як додаток до анотованого каталогу шевченкових творів. Як і в попередньому нарисі, вгор розглядає образотворчу спадщину митця у порівнянні з поетичною на основі біографічного підходу. Проте, є низка нюансів, що свідчать про зростання загального рівня сприйняття

малярсько-графічних робіт Т. Г. Шевченка та поглиблення вищевикладеної авторської позиції.

Стаття відкривається блискучим аналізом провідних тенденцій класицистичного мистецтва першої половини XIX століття і тогочасної академічної художньої освіти. З уципливою іронією та глибоким знанням справи О. Сластьон – сам випускник Академії – характеризує «школу», засновану на жорстких канонах «схоластичної організації всіх боків малярства» [3, 1]. Він проводить чітку межу між близьким йому сучасним мистецтвом реалістичного спрямування і уподобаннями часів «божественного Брюллова», коли була розповсюджена практика «пристосовування живої природи до мертвих гіпсових куснів», а трактовка тем і сюжетів базувалась на усталених правилах і нормах краси [3,3]. Тому і в творах Т. Шевченка як представника мистецького життя своєї доби автор виявляє ті ж «надміру вирафіновані і фантазовані» риси, умовні пози, пропорції, колорит тощо.

Характеризуючи творчість Кобзаря у контексті мистецтва класицизму, вчений відмічає високий фаховий рівень, якого досяг митець за короткий час навчання в Академії. Згадуючи отримані Т. Шевченком нагороди і відзнаки, автор наголошує на безумовній природній обдарованості митця. Однак О. Сластьон, як і в попередній публікації, наголошує на незрівнянно ширших можливостях вербальних засобів втілення переживань і почуттів, пояснюючи цим вибір Кобзаря на користь словесній творчості [3, 5].

Безпосередній огляд малярських та графічних робіт Т. Шевченка відбиває вже згадані погляди автора на пріоритети в галузі тем і сюжетів образотворчого мистецтва: маємо на увазі дорікання щодо недостатнього відображення в творчості митця етнографічних особливостей життя українського народу. В цій частині публікації привертає увагу інформація вченого про роботи Т. Шевченка в приватних збірках сімей Закревських та

Катериничів. Практично не характеризуючи образотворчий спадок митця часів заслання, О. Сластьон досить детально перераховує і високо цінує важливі графічні твори останніх петербурзьких років його життя. Зокрема, він підкреслює своє твердження про те, що Т. Шевченко був першим російським офортистом [3, 12].

Загальне значення образотворчої спадщини Т. Шевченка О. Сластьон визначає в підсумкових рядках роботи. Важливим для подальшого розвитку шевченкознавчих досліджень є підкреслена авторська думка про те, що Т. Г. Шевченко, як і кожний митець, був «майстром свого часу» [3, 13]. Хоча в конкретних аналізах вчений фактично ігнорує свою тезу, але таке твердження впливало на становлення об'єктивного сприйняття шевченкового мистецтва не у порівнянні з початком ХХ століття, а в контексті його власної доби. Повторюючи висновки попередньої статті, О. Сластьон на перше місце ставить твори митця з української історії та жанрові композиції з сучасного народного життя. Високо цінує автор і портретну спадщину Кобзаря, особливо – акварельні роботи, в які «повні виразу якоїсь лагідності і чудово передають характер людини» [3, 13]. Не погоджуючись з думкою В. Горленка про те, що жанровими уподобаннями Т. Шевченка слід вважати «портрет і тип», вчений переконує читача, що митець був «історико-жанрист чистої води» [3, 14]. Але найбільш пророчими сприймаються слова О. Сластьона про поширення всесвітньої слави Кобзаря. «Предивне діло ми бачимо: мистецтво в найширшому розумінні слова, поезія, музика, малярство, скульптура а далі критика, література, наукові, філософічні досліди, всі вони в'ються і купчаться коло його світлого блискучого таланту» [3, 14].

В 1914 році О. Сластьон відгукується на ювілейні вшанування невеличкою розвідкою в журналі «Сяйво» «Ще не знайдені малюнки і мало звісні погруддя Шевченка» [4] Але в ній йдеться лише про відомий авторіві зі слів Ф. Лизогуба альбом малюнків Шевченка, що належав його

сім'ї і на час написання статті був втрачений. Крім цього автор інформує про скульптурний образ Кобзаря роботи В. Беклемішева, втрачену форму погруддя Т. Шевченка роботи професора Піменова та погруддя в седневському парку.

Висновки. З наведеного огляду можна зробити висновок, що О. Сластьон своїми шевченкознавчими статтями завершує початковий період дослідження творчості Шевченка-художника. Цей період значною мірою співпадає з загальним періодом становлення мистецтвознавчої науки в Україні, який можна умовно назвати аматорським і який припадає на останню третину XIX століття. Якщо загалом мистецтвознавчим матеріалам цих років притаманні пильна увага до конкретних фактів, відсутність узагальнень тощо, то в шевченкознавчих працях спостерігається ще певний синкретизм сприйняття творчої особистості Кобзаря і трактування його образотворчого спадку крізь призму поезії. Водночас, як художник-практик О. Сластьон демонструє в певних питаннях якості фахового мистецтвознавця, що робить його одним з перших представників нового етапу вивчення малярсько-графічних творів митця.

Подальший напрямок досліджень. Розглянутий матеріал є складовою дослідження проблеми становлення важливої галузі шевченкознавства та української науки про мистецтво початку XX століття.

Література

1. Сластьон О. К шевченковой коллекции // Киевская старина. - 1899. - № 9. - С.99-102.
2. Сластьон О. Шевченко як маляр // Рідний край. - 1906. - № 8. - С.13-16.
3. Сластьон О. Шевченко у мистецтві / Малюнки Т. Шевченка. - СПб., 1911.
4. Сластьон О. Ще не знайдені малюнки і малозвісні погруддя Шевченка // Сяйво. - 1914. - № 2. - С.60-61.
5. Ханко В. Технічно-мистецька освіта на Полтавщині: 1870 - 1910 роки // Українська академія мистецтв. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 8. - К., 2001. - С.103-113.
6. Яцюк В. Малярство й графіка Тараса Шевченка: здобутки і перспективи дослідження / Українська академія мистецтв. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 8. - К., 2001. - С.120-129.

КОНЦЕПЦІЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ПОЗАШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ЛЮДИНИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Удріс Н. С.

Криворізька школа комп'ютерної майстерності

Анотація. Стаття присвячена з'ясуванню ролі кваліфікаційної випускної роботи у позашкільному навчальному закладі як механізму соціалізації дитини та набуття нею особистісних соціально затребуваних якостей. На підґрунті інтеграції результатів досліджень у галузі психофізіології, педагогічної психології, педагогіки та соціології, автор визначає навчально-виховні цілі педагога у процесі організації учня при написанні випускної роботи.

Ключові слова: педагогічні цілі, інформаційні технології, суспільна свідомість, система.

Аннотация. Удрис Н. Концепция выпускной квалификационной работы во внешкольном учебном заведении как фактор формирования личностных качеств человека информационного общества. Статья посвящена определению роли квалификационной выпускной работы во внешкольном учебном заведении как механизма социализации ребенка и приобретения им личностных социально востребованных качеств. На основе интеграции результатов исследований в области психофизиологии, педагогической психологии, педагогики и социологии, автор определяет учебно-воспитательные цели педагога в процессе организации ученика при написании выпускной работы.

Ключевые слова: педагогические цели, информационные технологии, общественное сознание, система.

Annotation. Udris N. Conception of final qualifying work in out-of-school educational establishment as the factor of forming of personalities qualities of man of informative society. The article is devoted to determination of role of qualifying final work in out-of-school educational establishment as mechanism of socialization of child that the acquisitions to them the personalities socially claimed qualities. On the basis of connection of results of achievements of researches in area of pedagogical psychologists, pedagogic and sociology, an author determines the educational and educating aims of teacher in the process of organization of student at writing of final work.

Key words: pedagogical purposes, information technologies, public consciousness, system

Постановка проблеми. Система освіти як соціальне явище багато в чому фокусує складний і суперечливий характер сучасної епохи. Вона поєднує проблеми матеріального і духовного, суспільного і індивідуального, раціонального і ірраціонального, знання і віру. Інформаційні, комунікативні, технологічні, екологічні, соціальні та інші зміни, що відбуваються в світі, пов'язаний з ними динамізм і різноманіття інформації піднімають освіту на якісно новий ступінь і вимагають адекватної системи його організації.

У зв'язку зі збільшенням впливу глобальних процесів інформатизації усіх структур суспільства виникає потреба в умінні людини правильно існувати. Правильність, на думку багатьох науковців, міститься у

постійному розвитку особистості разом із суспільством. Причому здійснення цього розвитку, його активність та якість повинні регулюватися людиною самостійно. Оскільки вміння вчитися люди набувають у навчальних закладах, виникла необхідність впровадження нової системи організації освіти - нею став Болонський процес. Виходячи з головних принципів цієї системи, педагогу необхідно організувати педагогічний процес для виявлення в учня усіх якостей і характеристик, що забезпечать його життєдіяльність за загальноєвропейською освітньою системою. Одним з механізмів формування та виявлення відповідних якостей ми вважаємо організований вчителем процес розробки учнем випускної кваліфікаційної роботи.

Досвід педагогічної праці у вітчизняних навчальних закладах свідчить про те, що структура загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій більш міцна та консервативна, ніж система позашкільних закладів. Введення змін в освітньо-виховну систему загальноосвітніх закладів можливо лише за умов їх узгодження в багатьох керівних інстанціях. Позашкільні заклади більш мобільні, в них максимальним чином вимагається від викладача проведення творчих педагогічних експериментів, які сприяють прояву дитиною особистісних здібностей та організаційних якостей. Тому, актуальним являється, на наш погляд, розкриття концепції випускної кваліфікаційної роботи саме у позашкільному навчальному закладі.

Отже, **метою даної статті** є наукове обґрунтування цілей вчителя-педагога, за якими необхідно організовувати процес створення учнем кваліфікаційної випускної роботи як чинника формування особистісних якостей людини інформаційного суспільства. Дана стаття розроблена як складова комплексного дослідження, мета якого полягає у науковому обґрунтуванні наявності суспільної свідомості як прояву конкретної реальності в індивідуальну свідомість людини, а також у формулюванні призначення, цілей, принципів та методів педагогіки сучасного етапу

розвитку суспільства як інструмента підготовки людства до досягнення реальності.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**: виходячи з наявних характеристик інформаційного суспільства, до якого повільно, але упевнено рухається українська держава, визначити головні риси та якості, які повинні проявлятися у діях випускника; сформулювати головні настанови вчителю для організації педагогічних умов формування та прояву цих рис та якостей.

Аналіз публікацій. У визначенні головних настанов вчителю для організації педагогічних умов створення випускником випускної роботи, ми використовували матеріали наукових праць сучасних вчених у галузі психофізіології (Александров Ю., Гі Лефрансуа), педагогіки (Сергєєв І.), соціобіології (Гумільов Л.), соціальної педагогіки (С. Мередіт, Джінні Л. Стіл).

Результати досліджень. Виходячи з постулатів психофізіології як нової науки, що експериментальним шляхом визначає причинність дій людини як апіорі біологічного, а вже потім – соціального об'єкту-системи, ми дійшли висновку: протягом здійснення будь-якого педагогічного процесу, вчитель повинен пам'ятати, що він працює з єдиним простором – свідомістю дитини. Свідомість можна визначити як самостійну організацію людиною проявів своїх якостей - пам'яті, уваги, логічного мислення та волі через застосування відповідних технологій. При цьому педагогу необхідно розуміти: він працює не з дитиною, якою ми її сприймаємо, а з її біологічним апаратом, комплексом клітин, які своєю взаємодією утворюють той об'єкт, що людина назвала «людиною». Робота з пам'яттю, як і з увагою, увагою та логічним мисленням – це робота з нейронним комплексом мозку. Отже, педагогу необхідно знати усі особливості не лише психології, але й психофізіології. Однак, як відомо, суб'єктивний світ людини обов'язково повинен

об'єктивізуватися у стосунках з соціумом. З іншого боку, стан суспільства як самоорганізованої системи, обумовлює певні трансформації і в біологічній сутності людини. Тому обґрунтування цілей вчителя-педагога, за якими необхідно організовувати процес створення учнем кваліфікаційної випускної роботи, ми будемо розглядати під кутом психофізіології та соціології паралельно.

Головними цілями вчителя протягом керування випускним проектом у позашкільному навчальному закладі ми вважаємо *створення умов для прояву особистістю якості логічного мислення.*

Кожен тип суспільства позначений перевагою однієї якості особистості серед усіх інших. Новий рівень функціонування забезпечується проявом нової якості особистості. Виникнення та розповсюдженні мережі Інтернет є проявом нової провідної якості особистості - логічного мислення. Але це спочатку відбувається на індивідуальному рівні окремих особистостей. Функціонування ж суспільства на новому рівні (інформаційному) можливо за рахунок прояву цієї якості в усіх підсистем соціуму – колективній свідомості. Тому сьогодні у суспільстві необхідно створити соціально-виховні умови для прояву логічного мислення у максимальній кількості людей, особливу увагу при цьому приділяючи зростаючій молоді.

У педагогічному просторі засобом створення таких умов стало введення Болонської системи освіти. Під час виконання завдань учень (студент) ставиться в такі умови, які максимально сприяють активізації у нейронному комплексі дитини (підлітка) ділянок, що забезпечують прояви логічного мислення та у яких відбувається закріплення логічного мислення як провідної якості особистості. *Ознаками логічного мислення людини можна вважати:*

- Вміння поєднувати різноманітні підсистеми у єдине ціле, керуючись головним принципом: ціле не є просто сумою складових. Це якісно новий витвір.
- Вміння розкласти ціле на підсистеми багатьма варіантами: з одного цілого можна отримати декілька сукупностей підсистем. Кожен варіант залежить від тієї ознаки, яку виділили у цілому та за якою відбувається розподіл.
- Вміння виявити причинно-наслідкові зв'язки між процесами оточуючого простору, тобто визначити, чому ціле можна розподілити на різні групи підсистем та яким чином з однакових підсистем можна отримати різні цілі.

Реалізація логічного мислення – це вміння змінювати оточуючий простір через моделювання різноманітних нових об'єктів, взаємодій та середовищ. Логічне мислення є передостанньою ланкою у ланцюгу якостей особистості людини (перед проявом волі). Отже, для того, щоби з'ясувати прийоми створення умов для прояву логічного мислення, необхідно усвідомити, що передусє йому.

Первісною якістю, що стає основою для організації свідомості людини, є пам'ять. Педагог створює середовище для прояву дитиною своєї біологічно закладеної здатності – сприймати із-зовні інформацію, зберігати її та відтворювати через проміжок часу [4, 99]. Інформація надходить у мозок людини через збудження нейронів. Пам'ять про певну подію (інформація) забезпечується відповідним ритмом збудження, енергетичних коливань групи нейронів.

В організмі існують механізми звільнення нейронів від перенапруження – зведення інформації з декількох нейронів до одного при одночасному очищенні перших нейронів. «Збір» різної інформації в одному нейроні викликає наступні наслідки: при надходженні із зовнішнього середовища імпульсів-подразнень відбувається реагування не

того, який вперше отримав при подразненні із зовнішнього середовища. Розпочинає реагувати новий нейрон, у якому одразу активізуються і інші реакції. Прояв цього, об'єктивізація – це генерація декількох варіантів дії [4, 113-115]. Водночас у мозку з'являються нові нейрони, які знаходяться у зонах логічного мислення. Таким чином, логічне мислення активується у випадках постійної наповненості нейронного комплексу людини великою кількістю інформації. У цьому і міститься технологія самостійного, регульованого людиною процесу активації, а точніше підтримки включеного логічного мислення: постійне поповнення нейронів новою інформацією. Отже, на кожному уроці вчитель повинен насичувати інформаційне поле учня великою кількістю відомостей, та ставити завдання учням, щоб вони перетворювали ці різноманітні відомості у повідомлення, які призводять до моделювання об'єктів та взаємодій. Відомості дитина повинна отримувати з численної кількості джерел – книг, журналів, Інтернет, навчальних дисків. Наприкінці заняття учень повинен залишатись з великою кількістю запитань, тема не повинна бути йому зрозуміла на 100 %. Необхідність самостійного роз'яснення запитань, що залишились після педагогічного впливу на уроці, створює умови для активності нейронів зон логічного мислення.

Надання навичок аналізу етапів розвитку соціального явища та прогнозу переходу до нового рівня організації (у мережі Інтернет).

Історія розвитку людства проходила через перехід від одного типу суспільства до іншого. Перехід від одного типу суспільства до іншого є переходом соціуму до нового енергоінформаційного рівня. Рівень стану суспільства характеризується розвитком нового засобу організації взаємодій. Сучасне інформаційне суспільство характеризується зростанням ролі мережі Інтернет у переході до нового типу суспільства – єдиного соціального організму. Сьогодні численні громадські та особисті взаємодії організовуються через мережу Інтернет. Українське суспільство

знаходиться на початковому етапі переходу до нового типу суспільства. Введення Болонської системи та головних принципів її організації сприяє формуванню у зростаючій молоді способу життя, відповідного інформаційному типу суспільства.

Численна кількість інформації та активність подій вимагає здійснення постійного аналізу та прогнозу як на індивідуальному рівні [8], так і на рівні соціумів. Підліток повинен орієнтуватись в еволюції соціальних зв'язків, що спричинили сучасний стан тієї сфери діяльності, яку він досліджує у своїй випускній роботі та, можливо, у якій відбудеться його професійне становлення. Формуванню якостей аналізу та прогнозу повинне передувати довготривале тренування протягом усіх років навчання [5, 126-129].

Виховання соціальної відповідальності.

Особливістю свідомості людини суспільства нового типу організації є усвідомлення себе як частини цілого – природного середовища та соціуму. Законами існування будь-якого середовища є фізичні закони збереження енергії при обміні нею складовими підсистемами. Закон збереження енергії діє і у соціальному просторі, екстраполюючись на інформаційний простір [7, 49-52]. Людина інформаційного типу суспільства усвідомлює, що всі її соціальні знання – це накопичений досвід людства упродовж тисячоліть. І як підсистема середовища, людина повинна відчувати відповідальність у поповненні скарбниці людського досвіду. Отже, вона повинна відчувати необхідність у постійному оновленні власних знань, умінь та навичок та передачі їх іншим.

Показником ступеню розвитку особистості нового суспільства є сформована соціальна відповідальність. Вона виявляється у потребі самореалізації особистості *не «себе у суспільстві», а «себе для суспільства»*. Соціальна відповідальність розглядається як інтегральна

якість особистості, що визначає поведінку та діяльність людини за принципом залежності власних цілей від цілей середовища (суспільства).

Активність нейронів зон логічного мислення підтримується постійним оновленням інформаційного потоку із зовнішнього середовища. Отже, у людини (учня), яка знаходиться на цьому етапі прояву якостей особистості, природною потребою є споживання різноманітної і, головне, нової інформації. Однак людина, яка вже проявляє логічне мислення, відчуває природну потребу у виявленні нових зв'язків суб'єктивного простору новими діями у зовнішньому середовищі.

Виховання національної української свідомості (збереження зв'язків людини з місцем народження та соціалізації).

Сучасні соціокультурні трансформації світового рівня позначаються як глобалізація, тобто об'єднання соціумів у єдиний соціальний організм зі спільним культурним середовищем та економічною базою. При цьому глобалізація діалектично пов'язана з поняттям національної свідомості. Національна свідомість виявляється у бажанні та розумінні людини необхідності зберігати та урізноманітнювати власну культурну форму як підґрунтя для об'єднання з іншими. Болонська система, на нашу думку, актуалізує в учнів та студентів необхідність обізнаності у національній культурі, оскільки інтеграція з іншими соціумами за принципом рівноправ'я здійснюється за умов надання вхідною державою своєї оригінальності та неповторності. Передбачена Болонським процесом міграція учнівської молоді вимагає від них бути носіями національної культури, яка є «перепусткою» в інтегрований Європейський союз.

Головною з характеристик індивідуальної свідомості як комплексу особистісних якостей (пам'яті, уваги, уяви, логічного мислення, волі), об'єднаних однією метою дії, ми в вважаємо національне забарвлення. Національне – це те, що апріорно обумовлено географічними умовами, а згодом – і культурою як сукупністю життєвих форм [2]. Людина є

утворенням природи, а об'єктивний світ природи (у межах нашої планети) енергетично організований різним чином. Відмінні за структурою атомарні з'єднання та інтенсивність енергетичного обміну між ними матеріалізуються у різноманітні географічні зони. Геомагнітні процеси у надрах тієї чи іншої зони, переваги типу ґрунту й води, активність трансформацій рослинного та тваринного світу, ритм природних стихій, комплекс речовин, що потрапляють до організму людини через дихання та харчування – все це є впливовими чинниками при формуванні національної свідомості як прояву особливим способом організованого нейронного комплексу.

Під впливом цих чинників утворюється відповідний енергетичний комплекс людини місцевого походження або тієї, що проживає там тривалий час. З позицій психофізіології енергетичний комплекс можна інтерпретувати як природну електричну активність клітин, що утворюють тіло людини та суб'єктивні психічні (душевні) процеси [4, 23-25]. Внутрішня енергетична активність нейронного комплексу та його взаємодія із зовнішніми явищами (природними та соціальними) обумовлює особливості роботи уваги, логічного мислення, уваги, пам'яті, волі. Їх спільне функціонування забезпечують оригінальні риси індивідуальної свідомості.

Відповідно природнім умовам формувалась національна мова. Тому створення педагогічного простору українською мовою є першим методом організації національної культури учня, яка згодом, за умов наявності інших факторів, виявиться у національній свідомості.

Виховання настанови на колективну творчість (проведення соціальних акцій) для прояву суспільної свідомості.

У сучасній шкільній інформаційній системі (соціумі) людина має можливість постійно зрощувати свою різноманітність завдяки міцному інструменту – Інтернету. Віє постає як багате середовище не лише

теоретичних знань та інструкцій щодо різних життєвих форм, але й практичного досвіду з їх застосування мільйонами людей різних країн. Комп'ютер є носієм інформації як соціального продукту, а Інтернет є колективним інструментом та для розвитку колективних проєктів. Колективні соціокультурні проєкти є засобом проявом особистістю соціальної активності та суспільної свідомості.

Фізіологічними механізмами об'єднання індивідів у колективи є факт природної реактивності осіб одного виду одна на одну та утримання від деяких форм поведінки, що викликають одні особи у інших. Базовими взаємодіями об'єднання індивідів є конкуренція та кооперація [4, 424-425]. У світі живого конкуренція міститься у природному відборі за численною кількістю критеріїв. У соціальному процесі навчання та виходу на моделювання дипломного проєкту конкуренція між видом «учні» повинна бути організована вчителем: йому необхідно зробити відбір учнів згідно їх якостям та об'єктивним проявам цих якостей, сформувавши групи. Кожна група повинна складатися з учнів, які:

- проявляють пам'ять та вільно володіють великими наборами алгоритмів щодо моделювання об'єктів;
- проявляють уяву та розробляють варіанти реалізації випускних проєктів через соціальні заходи;
- проявляють логічне мислення через моделювання взаємодій: надання собі та іншим учням потік постійно нової інформації, проведення аналізу набутих знань та вмінь та прогнозу їх розвитку для кожного учня.

На індивідуальному рівні кожного учня конкуренція повинна носити суб'єктивний характер. Вона є наслідком власного аналізу змін зовнішнього середовища, рівня власних вмінь та дій самостійного виявлення конфлікту між власним досвідом та потребами середовища.

У групі необхідно створити середовище, коли у кожного учня з деякої множини спільних якостей існують цілі, що не співпадають. Комплекси якостей учнів не повинні бути тотожними, але вони і не повинні бути антагоністичними. Лише у такому середовищі вчитель може здійснити наступний крок - організувати взаємодії між учнями групи за принципом кооперації: досягнення цілей кожного учня можливе за рахунок використання здібностей інших у процесі взаємного навчання [1, 200-204]. Отже, об'єктивним проявом суб'єктивної конкуренції є ініціювання кооперації з індивідами (іншими учнями, вчителем) з метою набуття нових алгоритмів та способів дій, затребуваних трансформаціями у суспільстві. Індивідуальний випускний проєкт повинен бути складовою загального соціально орієнтованого проєкту.

Організація вчителем взаємодії за принципом конкуренції-кооперації та виховання колективної творчості повинна здійснюватись через проведення учня за етапами: входження у колектив - соціальна відповідальність – планування – аналіз і прогноз.

Виходячи з цілей педагогічного процесу, можна визначити *завдання педагога під час керування випускною кваліфікаційною роботою*:

- Провести аналіз можливостей учня і поставити йому завдання згідно його характеристик (диференціювати поле його реалізації).
- Організувати групи за принципом конкуренції-кооперації.
- Сформувати ритм ведення випускної роботи за модульною системою та накопичувальною системою оцінювання.
- Донести до випускників головні цілі написання роботи з точки зору організації їх особистісних якостей.
- Забезпечити роботу учня з великою кількістю джерел інформації.
- Організувати умови для здійснення учнем соціальної активності [14] відповідно до теми роботи.

Для випускника цілі написання кваліфікаційної роботи ми бачимо такими:

- Набути навички аналізу існуючого стану суспільства та прогнозування подальших змін як необхідних самоорганізаційних якостей для життєдіяльності у новому суспільстві.
- Самоорганізуватись до рівня дотримування Болонської системи у повсякденному житті.
- Оволодіти технологією застосування логічного мислення для вирішення проблемних ситуацій.
- Сформувати індивідуальний ритм ведення пізнавальної діяльності.
- Набути навички використання Інтернет-простору як нового засобу організації соціально значущих проєктів.

Висновки. Активність соціально-культурних процесів у соціумах розвинутих країн, де вже «працюють» закони інформаційного типу суспільства, впливають і на функціонування українського суспільства. Дещо в інших формах, але ці закони розпочинають поширюватись і в Україні. Це вимагає від соціального інституту педагогіки як системи, що забезпечує соціалізацію особистості, винайдення нових цілей, змісту навчання та механізмів здійснення визначених нових завдань. Цьому присвячується багато досліджень, однак теоретичні розробки, нажаль, не завжди знаходять підтвердження у діях вчителів, які повинні втілювати нові ідеї. Введення Болонської системи у вітчизняні вузи є вагомим кроком, і ми розглядаємо її не лише в аспекті нового засобу побудови навчального процесу та оцінювання знань та досвіду. Болонська система – це спосіб життєдіяльності, який повинен бути розповсюдженим серед усіх ділянок повсякденності людини. І не лише під час навчання, а протягом усього життя. Тому їх необхідно вводити ще у шкільному віці дитини. У даній статті ми запропонували концепцію випускної кваліфікаційної роботи у позашкільному навчальному закладі, виходячи з того, що вона може бути чинником формування особистісних якостей українських людей майбутнього інформаційного суспільства.

Література

1. Ги Лефрансуа. Прикладная педагогическая психология. – СПб.: Прайм-ЕВРО-ЗНАК, 2005.-416с.
2. Гумилев Л. Этногенез и биосфера Земли.-М.: Айрис-Пресс, 2006.-560с.
3. Курт С. Мередит, Джайн Л. Стіл. Свобода, відповідальність і демократичні школи / Розвиток навичок критичного мислення учнів у контексті розробки стандартів освіти України: Матер. Міжнародно-науково-практ. конференції / За заг. ред. В. Ф. Погребенника і І. В. Гарника. - Київ: Юніверс, 2001. - С. 4-9.
4. Психофизиология: Учебник для вузов / Под ред. Ю. Александрова.- 3-е изд., доп. и перераб.- СПб.: Питер, 2004.-464 с.
5. Сергеев И. Основы педагогической деятельности: Учебное пособие.- СПб.: Питер, 2004.-316 с.
6. Сердотецька Я. Методичні аспекти педагогічної технології навчання школярів у процесі вивчення художньої графіки / Педагогіка вищої та середньої школи: Зб. наук. праць № 10.- Кривий Ріг: КДПУ, 2005.
7. Старіш О. Системологія: Підручник.- Київ: Центр навчальної літератури, 2005.- 232с.
8. Удріс Н. Якість самоорганізації як визначальна складова особистості людини сучасного соціуму / Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць № 13.- Кривий Ріг: КДПУ, 2005.- С.255-265.
9. Удріс Н. Формування соціальної активності як провідна складова сучасної педагогіки / Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць № 16. - Ч.2.- Кривий Ріг: КДПУ, 2006.-С.209-221.

НАВЧАЛЬНИЙ ЕСТРАДНИЙ ОРКЕСТР ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Філіпчук М. С.

Рівненський державний гуманітарний університет

***Анотація.** У статті розглядаються важливі питання методологічних засад функціонування навчального естрадного оркестру. Автор підійшов до проблеми навчання і виховання студентів в естрадному оркестрі, спираючись на міцні наукові знання.*

***Ключові слова:** виконавство, диригент, композитор, оркестрант, техніко-виконавські можливості, трактовка твору, інтерпретація, динамічні нюанси, агогіка.*

***Аннотация.** Филипчук М. П. Учебный эстрадный оркестр как объект научного познания. В статье рассматриваются важные вопросы методологических основ функционирования учебного эстрадного оркестра. Автор подошел к проблеме обучения и воспитания студентов в эстрадном оркестре, опираясь на крепкие научные знания.*

***Ключевые слова:** исполнительство, дирижер, композитор, оркестрант, технико-исполнительские возможности, трактовка произведения, интерпретация, динамические нюансы, агогика.*

***Annotation.** Fylypchuk M. S. Educational orchestral how the object of scientific cognition is. The important questions of methodological bases of functioning of training pops orchestra are considered. In the article The author approached the problem of teaching and education of students in the pops orchestra guiding by strong scientific knowledge's.*

***Key words:** performance, conductor, composer, bandsman, technical possibilities and performing interpretation of the work, interpretation, dynamic nuances, agogica.*

Постановка проблеми. Особливості вивчення певної дисципліни, принципи і методи освоєння її змісту визначаються у відповідності з сутністю, закономірностями самореалізації та пізнання науки чи виду людської діяльності, які репрезентує дана дисципліна. Естрадний оркестр